

ÖZET

Doktora Tezi

ÇİNE ÇAPARI VE KARYA TİPİ GENÇ VE ERGİN KOÇLARINDA TESTİS ÖZELLİKLERİ, SPERMA KALİTESİ VE EŞEYSEL DAVRANIŞLAR

Duygu KAŞIKÇI İNCE

Adnan Menderes Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Zootekni Anabilim Dalı

DANIŞMAN: Prof.Dr. Orhan KARACA

Bu araştırma, Karya ve Çine Çaparı koçların; testis, sperma ve eşeyssel davranış özelliklerinin tanımlanması ve testis ile sperma özelliklerinde meydana gelen mevsimsel değişikliklerin tespit edilmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma materyalini Adnan Menderes Üniversitesi Grup Koyun Yetiştirme Programı (ADÜ-GKYP) çekirdek sürüsünde bulunan 4 baş ergin Karya ve 4 baş Çine Çaparı koç ile 8 baş genç Karya ve 8 baş Çine Çaparı olmak üzere toplam 24 baş koç oluşturmuştur. Koçlarda testis uzunluğu, testis çapı, skrotum çevresi özellikleri mevsim, canlı ağırlık, aya ve yıla bağlı olarak araştırılmıştır. Testis özellikleri; Karya genç koçları için sırasıyla 9,48 cm, 4,38 cm ve 23,03 cm; Çine Çaparı'nda 8,83 cm, 4,30 cm ve 22,69 cm, Karya ergin koçlar için sırasıyla; 11,13 cm, 5,64 cm, 33,98 cm, Çine Çaparı'nda, 11,60 cm, 5,19 cm ve 32,70 cm olarak bulunmuştur. Sperma örnekleri ejakulat hacmi, kitle hareketi, ölü spermatozoit oranı, anormal spermatozoit oranı, spermatozoit yoğunluğu ve ejakulattaki toplam spermatozoit sayısı bakımından değerlendirilmiştir. Genç grup için Karya koçlarda bu özellikler sırasıyla; 1,01 ml, 3,98, %11,05, %8,17, $1,72 \times 10^9$ /ml, $1,74 \times 10^9$ /ejekulat olarak, Çine Çaparı'nda sırasıyla; 0,87 ml, 3,55, %12,86, %8,98, $1,63 \times 10^9$ /ml ve $1,42 \times 10^9$ /ejekulat, Karya ergin koçları için sırasıyla; 1,65 ml, 4,77, %11,48, %7,84, $1,89 \times 10^9$ /ml, $2,16 \times 10^9$ /ejekulat, Çine Çaparı'nda; 1,32 ml, 3,58, %14,81, %17,71, $1,56 \times 10^9$ /ml, $1,66 \times 10^9$ /ejekulat olarak bulunmuştur. Eşeyssel davranış testinde koçlar, biniş sayısı, biniş süresi, iki biniş arası süre ortalaması, ejakulasyon sayısı, ejakulasyon süresi, iki ejakulasyon arası süre ortalaması ve aşım etkinliği bakımından değerlendirilmiştir. Buna göre Karya genç koçları için bu özellikler sırasıyla; 7,11, 197,34 sn, 184,96 sn, 2,75, 212,08 sn, 431,61 sn ve 0,23, Çine Çaparı'nda; 4,08, 286,00 sn, 180,81 sn, 2,06, 299,93 sn, 674,74 sn, 0,19 olarak, ergin koçlar için Karya'da sırasıyla; 17,17, 35,50 sn, 59,85 sn, 6,25, 35,63 sn, 386,62 sn ve 0,31 olarak, Çine Çaparı'nda; 26,08, 45,75 sn, 52,14 sn, 3,33, 93,67 sn, 775,50 ve 0,14 olarak bulunmuştur.

Sonuç olarak Karya ve Çine Çaparı genç ve ergin koçlarının testis ve sperma özelliklerinin mevsimsel değişikliklerden önemli ölçüde etkilendiği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre Karya ve Çine Çaparı genç ve ergin koçların sperma üretimi yıl boyu devam etmektedir. Ayrıca Karya koçların Çine Çaparı ırkına göre testis özellikleri, sperma kalitesi ve eşeyssel performans anlamında daha üstün olduğu sonucuna varılmıştır.

2007,165 sayfa

Anahtar Kelimeler: Karya, Çine Çaparı, testis, sperma, eşeyssel davranış